

Riksdagens förvaltningsutskott

Ärende: Utlåtande avgivet av Svenska Finlands folkting om statsrådets redogörelse om nödcentralsreformen VNS 3/2007 vp

Ref: Begäran om utlåtande av riksdagens förvaltningsutskott 8.2.2008

Allmän utgångspunkt

Riksdagens förvaltningsutskott har bett Svenska Finlands folkting ge ett utlåtande om statsrådets redogörelse om nödcentralsreformen 2007. Folktinget tar i enlighet med sitt uppdrag ställning till redogörelsen utifrån nödcentralernas lagstadgade språkliga skyldigheter.

Nödcentralstjänster på svenska

Genom nödcentralsreformen indelades landet i 15 nödcentralskretsar åren 2001–2005 i enlighet med statsrådets beslut. Av dessa är sex nödcentralskretsar tvåspråkiga med finska som majoritetsspråk. De övriga nödcentralskretsarna är finskspråkiga. Lagen tillämpas inte i landskapet Åland.

Nödcentralernas primära uppgift är att ta emot meddelanden som hör till räddnings-, polis- samt social- och hälsovårdsväsendet och att förmedla uppdragen vidare till berörda förvaltningsenheter. Nödcentralsverksamheten omfattas av bestämmelserna i 17 § grundlagen. Enligt denna bestämmelse ska det allmänna trygga den finsk- och svenskspråkiga befolkningens kulturella och samhälleliga behov enligt lika grunder. I 122 § 1 mom. grundlagen eftersträvas en indelning av landet i sinsemellan förenliga områden så att den finsk- och svenskspråkiga befolkningens möjligheter att få tjänster på det egna språket tillgodoses enligt lika grunder. I förarbetena till 122 § betonas det viktiga i att de grundläggande språkliga rättigheterna beaktas när förvaltningen organiseras.

Riksdagens förvaltningsutskott har i sitt betänkande (FvUB 8/1999 rd) om regeringens proposition med förslag till lag om nödcentraler uttryckligen betonat nödcentralernas språkliga ansvar. Utskottet fastslår att nödcentralernas möjligheter att betjäna både den finsk- och svenskspråkiga befolkningen bör beaktas när man planerar indelningen i nödcentralskretsar och bereder besluten om var nödcentralerna placeras. Dessutom fäster utskottet uppmärksamhet vid jourhavandes språkkunskaper, dessa har stor betydelse när jourhavande rekryteras och utbildas.

Folktinget konstaterar att samtliga hjälpsökande i alla enskilda fall måste kunna kommunicera med nödcentralen och få hjälp också på svenska. Vid exempelvis akutvård eller brandkårsutryckningar får hjälpen till de nödställda inte fördröjas av språkliga orsaker. Personer i en utsatt situation har ofta stora svårigheter att använda något annat språk än sitt eget språk, oberoende av andra språkkunskaper. Det bör också understrykas att många svenskspråkiga personer inte klarar sig på finska. Enligt språklagskommitténs betänkande (2001:3) uppgår dessa till tiotusentals personer, också om Åland inte beaktas.

I statsrådets redogörelse ingår ett kapitel om nödcentraltjänster för den finsk- respektive svenskspråkiga befolkningen. Folktinget anser att texten lämnar flera frågor öppna. Av redogörelsen framgår att det har förekommit problem med språkservicen i en del fall. Därtill konstateras en brist på svenskkunniga jourhavande. Situationen är problematisk, eftersom utbildningen för jourhavande anordnas vid Räddningsinstitutet i Kuopio, som är en helt finskspråkig ort.

Enligt Folktingets mening borde åtminstone följande frågor analyseras närmare: – Vilka typer av språkliga problem har det funnits vid de tvåspråkiga nödcentralerna och hur har man kommit till rätta med dessa? – Vilken faktisk beredskap har de enspråkiga nödcentralerna att fungera på svenska? – Vilka åtgärder har inrikesministeriet vidtagit hittills för att rekrytera svenskkunniga personer till utbildningen för jourhavande? – Vilka konkreta planer har inrikesministeriet för att befrämja utbildningssituationen i framtiden? Folktinget understryker att bristen på svenskkunniga jourhavande länge har varit uppenbar och anser att ministeriet bör komma med exakt besked om hur man avser komma till rätta med detta problem.

Folktinget önskar ännu påminna om språklagens 32 § 1 mom., som gäller myndigheternas information. Enligt detta lagrum ska det behöriga ministeriet se till att information som är väsentlig för individens liv, hälsa och säkerhet ges på finska och svenska i hela landet, detta oberoende av kommunens språkliga ställning. Inrikesministeriet och social- och hälsovårdsministeriet bör alltså ha beredskap att informera på båda språken om storolyckor, exceptionella naturförhållanden, epidemier och undantagsförhållanden oberoende av i vilken form och på vilket sätt informationen ges. Det behöriga ministeriet ansvarar för att informationen inte fördröjs på någotdera språket.

Regeringens utvecklingsmål

Av redogörelsen framkommer att regeringen bereder en ny strukturreform under år 2008 så att nödcentralernas verksamhetsområden kan förstöras före år 2015. I samband med detta anges att regeringen avser trygga tillgången till nödcentraltjänster så att de lokala förhållandena i hela landet beaktas och så att tjänsterna säkerställs på nationalspråken.

Folktinget understryker att det inte är ändamålsenligt att bereda en ny strukturreform i nuläget, eftersom nödcentralerna nyligen har inlett sin verksamhet; nödcentralerna i huvudstadsregionen så sent som år 2005. Nödcentralerna bör i stället ges möjligheter att etablera sin verksamhet fullt ut innan statsmakten planerar nya omorganiseringar. Enligt uppgifter i offentligheten kan strukturreformen innebära att fem till tio nya nödcentraler inrättas i stället för 15 i dagsläget.

Enligt Folktingets mening kan en indelning i fem nödcentralskretsar innebära att verksamhetsområdena sammanfaller med de sk. miljondistrikten för universitetscentralsjukhusen. Det här innebär i så fall att exempelvis Österbotten hänförs till en nödcentralskrets där nödcentralens placeringsort är Tammerfors. Folktinget konstaterar att en sådan omorganisering får avsevärda konsekvenser för nödcentralens möjligheter att fungera på svenska. I praktiken leder detta till kännbara svårigheter i fråga om möjligheterna att rekrytera svenskkunnig personal. Folktinget framhåller därför det viktiga i att tvåspråkiga nödcentraler inrättas på tvåspråkiga orter.

Folktinget betonar också att jourhavandes lokalkännedom blir lidande om nödcentralskretsen är mycket vidsträckt. Detta kan leda till förväxlingar och misstag; ett exempel är skärgården där det kan finnas flera holmar med samma namn. Tekniska hjälpmedel kan aldrig helt ersätta den kännedom om lokala förhållanden som en jourhavande i praktiken bör besitta. Folktinget pekar också på att stora nödcentralskretsar i likhet med de nämnda miljondistrikten kan leda till att polisväsendet inrättar egna alarmcentraler för att säkra polisservicen på lokal nivå.

Svenska Finlands folkting önskar att ovan anförda synpunkter beaktas i förvaltningsutskottets betänkande.

Helsingfors den 22 februari 2008

SVENSKA FINLANDS FOLKTING

Tom Axberg
vice ordförande
Svenska Finlands folktings förvaltningsutskott

Kristina Beijar
språkskyddssekreterare